

עין משפט
גר מצוה

צַה א מיי פֿ״ח מהל' ממתט עניס הלכ יכ ופּ״ד מהל' איזוט הלכה יען טוֹשׁ״ע י״ד סר רנץ סקיף ד ונטוֹשׁ״ע אה״ע סר עח סקיף צ:]

צַבֵּ ב ג מיי פּ״ד מהל' איזוט הלכה יט סמג לאוין פא טוֹשׁ״ע אה״ע סר עח סקיף ג:]
ק ד מיי פּ״ח שס ה' ה סמג לאוין פא טוֹשׁ״ע שס סימן עט סקיף א וסר יד סקיף:]

קא ה טוֹשׁׁ״ע שס סימן עט סעי' צ:]

קב ו מיי פּ״ב שס הלכ' א סמג עשין מח טוֹשׁׁ״ע שס סימן טט סקיף א צ:]
קג ז מיי שס ופּ״ט שס הלכא א סמג עשין מח טוֹשׁׁ״ע שס סקיף צ וסר יד סקיף א:]

קד ח מיי פּ״ב שס הלכ' א [צ] ופּ״ט הלכא י סמג שס טוֹשׁׁ״ע שס סימן טט סקיף א צ וסימן קיט סקיף א:]

קה ט מיי פּ״ב שס הלכא א צ ב ופּ״ח שס הלכא א סמג שס טוֹשׁׁ״ע שס סר' טט סקיף א צ וסימן ג סקיף ג וסר יד סקיף א:]

קו י מיי פּ״ב שס הלכ' א סמג לאוין עח טוֹשׁׁ״ע שס סימן נח סקיף א:]

קז ח מיי שס הלכא א סמג שס טוֹשׁׁ״ע שס סר' סקיף א:]

קה ל מיי פּ״ט שס ה' ג סמג עשין מח ולאוין פא טוֹשׁׁ״ע שס סר' קיט סעי' צ:]

תורה אור השלם

1. הָלֹא פֶּרֶס לָרֶבֶץ לַחֲמֹךְ וְעֵצִים מִרְדִּים תִּבְּיֹא בֵית בִּי תִרְאֶה עֵץ וְכִסִּיתוּ וּמִבְשָׁרְךָ לֹא תִתְעַלֵּם:

ישיעיה בנח' 2. קָחוּ נִשְׁיִם וְהוֹלִידוּ בָנִים וּבָנוֹת וְקָחוּ לְבָנִיכֶם נָשִׁים וְאָת בְּנוֹתֵיכֶם תִּנּוּ לְאָנָשִׁים וְתִלְדֶנָּה בָנִים וּבָנוֹת וְרַבּוֹ שֶׁם וְאֵל תִּמְנְעֶנּוּ:

^{ידימיהו כט ו}

תוספות רי"ד

פי' ואפילו בכדי דמיה דחד פדיון תקינו ליה רבנן ולא שנים רשביג אומר אין פודין את השבויין יותר על דמיון מפני תקון העולם ויחד משה הוא בסוף פרק השולח (דף סח) איבעיא להו מפני תקון עולם משום דחוקא דציבורא א"ד משום דלא (יגרינן) וגרברין יגויה טפי. תיש דלוי בר דריגא פרקה לבדיתה בחורסא אפלא דיניו. אמר אביי מאן לימא לן שברצון חכמים עבדי דלמא שלא בירצון חכמים עבדי הלכך מפני תקן העולם הוא שלא יחא השבויים מעלין את השבאים למים קדוים. לפיכך אין מלמדים לפדות השברים מיתר מכדי דמיהו: ת"ד נשבית והוי מבקשים בה עד עשרה בכתובתה פעם א' פודה מכאן ואילך רצה פודה רצה אינו פודה דבוי ר' רשב"ג אומר אם היה פרקונה כנגד כתובתה פודה (והר) כנגד כנגד כתובתה כנגון מנה מאתים ותוספת נדוניא וכל מה שהיה חייב לה ליתן אם בה פודה חייב לאו אינו פודה. פי' שלא יהיה תנאי כתובה גדול מן הכתובה ופסק רבינו יצחק הל' רכבי ואינו גיל דקיל'

נב: נערה שנתפתתה פרק רביעי כתובות

אין פודין את השבויין ב'ו'. ארישא קאי: ט **אמר** הרי גיטה ובתובתה תרפא **עצמה רשא**. לפי שרפואה היא ככלל ממונות והרי קצלה כנגד מעשה ידיה שעד עכשיו אבל אינו רשאי לומר תקבל את גיטה ותפדה את עצמה לפי שלא קצלה תשלום מפירות שאלל עד עכשיו:

והנבזה ממטלטלי בכתובה שוויה רבנן. והשחא שמתנו הגאונים שכתובה גוצה ממטלטלי כתובת צנין דכרין נמי גציה ממטלטלי דהא ככתובה שוויה רבנן:

תשרוף ממשעבדי ירתון תנן. אף על פי שידע גס (ט) המקשה דירמון תנן אלא שגלשון קצר משיבו ור"ל דחכמים לא רלו לתת להם אלא דין ירושה כיון דמכח ירושה קאמו: **יִרְתֹּון תנן.** גציה צת צין הצנים אל צעי לטוויי צחא לישנא דירמון תנן דלפילוי למ"ד [יסביון] תנן מודה דלגבי הכי כנחלה שוויה רבנן כדמוכח גיש נוחלין (ב"ב דף קלא). אבל לגבי ממשעבדי איכא פלוגתא צנייטו כדאמר הסם וצריש אע"פ (לקמן דף נה): השחא

לקמיה דר' יוחנן אמר להו האיזילו קוצו ליה מידי לרופא אמר רבי יוחנן ^א**עשינו עצמינו כעורכי הדיינין מעיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר מעיקרא סבר יומבשרך לא תתעלם ולבסוף סבר ^זאדם חשוב שאני: **מתני'** ^אלא כתב לה יבנין דכרין דיהוו ליכי מינאי אינון ירתון כסף כתובתיך יתר על חולקהון דעם אחוהון חייב שהוא תנאי ב"ד ^בהבן נוקבן דיהוין ליכי מינאי יהוין יתבן בביתי ומיתונן מנכסי עד דתלקהון לגוברין חייב שהוא תנאי בית דין ^גאת ^התהא יתבא בביתי ומיתונא מנכסי כל ימי ^ומיגר אלמנותיך בביתי חייב שהוא תנאי בית דין כך היו אנשי ירושלים כותבין ^זאנשי גליל היו כותבין כאנשי ירושלים אנשי יהודה היו כותבין עד שירצו הירושין ליתן לך כתובתיך לפיכך אם רצו יורשין נותנין לה כתובתה ופושרין אותה: **גמ'** אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי מפני מה התקינו כתובת בנין דכרין כדי שיקפוץ אדם ויכתוב לבתו כבנו ומי איכא מידי דרחמנא אמר ברא לירות ברתא לא תירות ואתו רבנן ומתקני דתירות ברתא הא נמי דאורייתא הוא דכתיב ^בקחו נשים והולידו בנים ובנות וקחו לבניכם נשים ואת בנותיכם תנו לאנשים ^בבשלמא בנים בידיה קיימי אלא בנתיא מי קיימן בידיה הא קא משמע לן דנלבשה וניכסה ונתיב לה מידי כי היכי דקפצי עלה ואתו נסבי לה ועד כמה אביי ורבא דאמרי תרווייהו ^בעד לעישור נכסי ואימא דאב לירות דבעל לא לירות אם בן אב נמי מימנע ולא כתב ואימא היכא דכתב אב ^גלכתוב בעל היכא דלא כתב אב לא לכתוב בעל ^דלא פלוג רבנן בת בין הבנים נמי תירות כנחלה שוויה רבנן בת בין הבנות תירות לא פלוג רבנן ותיגבי ממטלטלי בכתובה שוויה רבנן תשרוף ממשעבדי ^הידתון תנן ואימא אף על גב דליכא ^ומותר דיגר ^בבמקום דקא מיעקרא נחלה דאורייתא לא תקינו רבנן רב פפא איעסק ליה לבריה בי אבא סוראה אויל למיכתב לה כתובתה שמע יהודה בר מרימר נפק אתא איתחזי ליה כי מטו לפיתחא הוה קא מפטר מיניה אמר ליה ניעול מר בהדאי חזייה**

נדוניא לא חלקו: **גם צין הצנים סירות.** ^ט[כיון דטעמא משום נדוניא הוא היכא דאין לו צנים ממנה אלא] יש לו צת מן אשה אחת וצנים מן האחרת תטול צת היחידה כתובת אמה לירש נדוניא שנתן אצי אמה מאי שנא דמתקון צנין דכרין: **כנחלה שוויה רבנן.** דירמון תנן ואין צת יורשת צין הצנים: **גם צין הצנוט סירות.** יש לו צת מן אשה אחת וצנות מן האחרת תטול צת היחידה כתובת אמה לירש נדוניית אצי אמה דהא א"נ שוויה כנחלה יש משפט נחלה לצת צין הצנות: **לא פלוג רבנן.** צמשפט כתובת צנין דכרין דצת צין הצנים לא תשקול וצת צין הצנות תשקול: **וסגזי ממטלטלי.** כיון דטעמא משום נדוניית אצי האם הוא אלמה אמרינן לעיל (דף כ:) כשם שאין הצנים יורשין אלא מקרקע ואוקימנא צכתובת צנין דכרין: **דכסובה שוויה רבנן.** ומטלטלי דיממי לא משמעבדי לטערא: **סטרוף ממשעבדי.** אי ככתובה שוויה ולקמן פליגי צה צריש פרק אע"פ [נה]. ירסון סגן. ואין ירושה צמסועצין: **ואימא אע"ג דליכא מוסר דינר.** יתר על שתי הכתובות יטלו כתובת אמם כדין כתובת צנין דכרין אלמה תנן צפרק מי שהיה נשוי (לקמן 68). אין שם אלא שתי כתובות חולקין צשוה: **מקום דמעיקרא נחלה דאורייתא.** משום נחלה דרבנן: **לא סקון רבנן.** נחלה דידיהו לעקור נחלת חלוקה שזה לגממי שהיא מן התורה הלכך אי שיקרא מותר דינר שיתלקויה צשוה כנחלה דאורייתא יטלו אלו כתובת אמן ואלו כתובת אמן משום נחלה דרבנן ואי לא לא: **צי אצא סוראה.** חמיו היה והשיא רב פפא לבנו אחות אשתו כדאמרין צאלו נערות (לעיל 6ט): אמרה לי צת אצא סוראה כי נהמא אקושא צחיצוי וצכסהדרין (דף ט: ד) נמי אמרינן איש ושמי נשים שאין מטיילין לכיס אחד כגון רב פפא וצת אצא סוראה: **אויל.** רב פפא לצית אצי הנערה לכתוב כתובתה ושם יפסוקו אצייה ויכתוב לה צנדונייתא מה שיכתוב: **כי מטו לפסחא.** דאצא סוראה: **הוה מיפטר מיניה.** יהודה נטל רשות מרב פפא לחזור לאחוריו:

הל' כר' מחבירי ולא מרבו: לקתה בחלאים חייב לרפאותה אמר הרי גיטה וכתובתה תרפא א"ע רשאי פי' הרפאה כמוזנות דמאי וכשם שיכול לפסוקי מוזנותיה על גיטה וכתובה ה"נ יכול לפסוקי רפאותה ולא דמי רפואה לפדיון: ת"ר אלמנה נזונית מנכסי יתומים ואם צריכה רפואה ה"ה כמוזנות. פי' תתרווייהו חיותא נינהו רשב"ג אומר רפואה שיש לו קצבה מרפאים אותה כמכתובתה. פי' דכיון שיש לה קצבה כמה רופא לוקח עליה לא דמי למוזני דמוזני ל"ל קצבה ורפואה שיש לה קצבה ה"ה כמוזנות: קריביה דר"י הוו להו איתת אבא דהוה צריכה רפואא כל יומא. פי' היה מפרנסין אשת אביהן אתו לקמי' דר"י א"ל וילי קצי' לא מידי לרפואא. פי' כדי שתהיה לה קצבה ותתראפ מכתובתה אר"י עשינו עצמינו כעורכי דיינין. פי' שאינו כשורים שכלמדיס טענות דבעל דין. מעיקרא מאי סבר פי' כשהשיאן עצה ולבסוף מאי סבר פי' כשנתחרט מעיקרא סבר ומבשרך לא תתעלם ולבסוף סבר אדם חשוב שאני משום ולות שפתים הרחק ממך. בעי מימנע נפשיה מליוותא ור"ל דוקא יורשים שאין חייבים בפרקותא אין חייבים ברפואה שיש לה קצבה אבל בעל שחייב בפרקונה חייב אפי' ברפואה שיש לה קצבה: **מתני'** לא כתב לה בנין דכרין דיהוין ליכי מינאי אינון ירתון כסף כתובתיך יתר על חולקהון דעם אחוהון חייב מפני שהוא תנאי ב"ד בנן נוקבין דיהוין ליכי מינאי תהוין יתבן בביתי ומתנין מנכסי עד דתלקהון לגוברין חייב מפני שהוא תנאי ב"ד.

^(א) נראה דחמר כאן ור"ל ותגבי ממטלטלי ככתובה שוויה שנתן אצל יאה תנאי כתובה וכו'.

נערה שנתפתתה פרק רביעי כתובות

מפני סיקון העולם. שלא ירגילו להעלות על דמיהן: **כנגד כסובסה.** אבל יותר מכתובתמה לא דלא יחא טפל חמור מן העיקר תנאי כתובתמה יתר על הכתובה: **סרי קולי.** לא יותר על דמיה שהיא ראויה לימכר צשוק ולא יותר על כתובתה: **וצריכה רפואה הרי היא כמוזנות.**

ואם צריכה רפואה הרי הרפואה כמוזנות דתרווייהו חיותא נייהו: מוזנות אין להם קצצה הלכך רפואה שיש לה קצצה שאינה חולה מדיר אינה כללל מוזנות: **קולו ליה מידי לרופא.** שיקבל עליו רפואתה עולמית צכך וכך: **כעורכי הדיינין.** אהוב אחד מצעלי דינין ומטעים זכותיו לדיין ועורך [הדין לפני] הדיינין לזכותו מיקרי עורכי הדיינין שעורך את הדיינין להפוך לבס לטובתו של זה: **מעיקרא.** כשהשיא עשה: **ונצטוף.** כשנתחרט: **מתני' יתר על חולקסון דעם אחוהון.** כל ימי משקן אלמנותי: **גמ'** **מפני מה תקנו כסובה צנין דכרין.** מאחר שהצעל יורש את אשתו למה תקנו שיריש לצניה מה שירש ממנה דהיינו נדוניא שלה: **ויסן לצמו.** נדוניא יפה דאליו מתה יירשו צניה: **דרחמנא אמר צרא לירות.** דכתיב (דמדבר כו) איש כי ימות וצן אין לו וגו' הא יש לו צנו יורשו ולא צמו: **וסקון דסירות צרסא.** סקון לא האצ ממנוו שהיו צניו ראויין לירש: **צשלמא צנו ציוו.** לצקס לו אשה שדרכו של איש לחזר על אשה: **א לא צמו מי ציוו.** וכי דרך אשה לחזר על איש: **ואימא דאצ לירות דצעל לא לירות.** כיון דטעמא כדי שיקפוץ ליתן לצמו הוא דמתקן נדוניא דיקצ אצ לצמו לירמון צנים דליה אבל שאר כתובות נכסי הצעל כגון מנה מאתים ותוספת דצעל לא לירמון: **אס כן.** דלא ירמי לשאר הכתובה: **אצ נמי מימנע ולא כסצ.** לצמו אחרי שזה מקפיד על שלו מלהוריש לבני צתי אף אני אמשוק ידי מלהרבות לו נדוניא: **היכא דכסצ אצ ב'ו'.** כיון דטעמא משום שיקפוץ אצ לתת נדוניא לצמו הוא היכא דכסצ אצ נדוניא לצמו נכתוב צעל תנאי כתובת צנין דכרין והיכא דלא כתצ אצ נדוניא לצמו לא נכתוב צעל תנאי כתובת צנין דכרין: **לא פלוג רבנן.** לא חלקו צין כתובה לכתובה אחרי שרצו כתובות ים צכן

נדוניא איך אנו נתן נכסי לבתי שמא תמות בחיי בעלה וירשנה ותפול ירושתה ביד אחרים אבל עכשיו יתן לה (המה) [האב] ואומר אפי' תמות בתי בחיי בעלה יירשנה בנה וכך בתי חביבה עלי כגו: ועד כמה פי' זקוק לתת לו אביי ורבא דאמרי תרווייהו עד עישור נכסי. ואימא דאב לירות דהיינו הנדוניא דבעל לא לירות דהיינו מנה ומאתים ותוספת. פי' אחרי שהתקנה היא כדי שיקפוץ ויתקין נמי דנדוניא דאב לירות. א"כ פי' דלא ירתו לשאר כתובה מימנע אב ולא כתב לבתו. פי' יאמר כך אחרי שה מקפיד על שלו מלהוריש לבני בתי גם אני אמשוק ידי מלהרבות נדוניא: ואימא. פי' כיון דטעם דניתקנה הוא כדי שיקפוץ היכא דכתב אצ נדוניא לכתוב בעל להאי תנאי פי' ב"ד היכא דלא כתב אב לא לכתוב בעל לא פלוג רבנן) פי' שלא יחא תנאי כתובה ערוץ מכתובה עצמה והשחא דחקון רבנן דמתיבתא למיגבי כתובה ממטלטלי מיבעיא לי אי גביא נמי כתובת ב"ד ממטלטלי אי לא ומסתמא דגביא דהא אי לאו דלא להויו תנאי כתובה ערוץ מכתובה עצמה הוין מן דינא דליבני ממטלטלי והשחא דכתובה עצמה גביא איחוי נמי גביא: ותסרוץ ממשעבדי. פי' אם ככתובה שוינהו כדרך שטורפת האשה דהא ככע"ח היא ונשתעבדו פי' קודם לכן ולמה כפ' י"ג ובפ' אצ"פ נמי בשמעתא קמייתא אמר' לא טרפא ממשעבדי. ירתון תנן. פי' ואין ירושה ממשעבדים. פי' במה שעשכר האב אין הבנים יורשים: ואימא. פי' כיון שהטעם הוא כדי שיקפוץ אצ"ג דליכא מותר דינר לחלוק

מסורת הש"ס

א) גיטין מה. ע"ש.
ב) [מוספתא דר"ד] א) לקמן פי. ע"ש. ד) צרכות יט.
ג) [גי' קלא].
ד) ג"ז שם. ו) [לקמן קה].
ה) [בשמה צבתשניות איתא מיגר. וימשכו [בדלשתי לזן] מתרסא ונידיו ע"י מייטו].
ו) [לקמן לה:] י) קדושין ל: .
ז) [ויבמות סו. קו. ב"מ נג:] א) [לקמן נה. ב"ב קלא].
ח) [לקמן לא:].
ט) [קדושין ב:] א) ב"ב כ"י. ע) [שקיד לטיל נל. צבתשה].

הגהות הב"ח

א) גמ' היכא דכסצ אצ (לכחוד וכו' לא לכחוד צעל) תא"ח. ו"צ ס"א לא גרסינן ליה: (ג) תוס' ד"ה מטרוף וכו' שידע גס מתקשה. פי' עיין צפי אע"פ דף נה:

מוסף רש"י

עשינו עצמינו כבורכי הדיינין. קריבו של צעל דין או אהובי הצא אצל דיינין ועורכו צבאיות אחר וצת אהוב או קריבו (לקמן פו. וכו' רש"י אבות פ"א מ"ח).
אדם חמור שחא. לפי שלמדן הימנו יש עישו אף שלא לקדוים (שם).
בנין דכרין ברי. יויו לו שמי נשים וכתובת האחת גדולה משל חפירתה ומתו שמהין צמיו וירכש. או אמת צמיו וירשה.
אספי"כ לא צעלה כתובתה אצל צניה. אס יא לא בן צו וצר הימנו, ובספא לחלוק צמיו כנכסיו אחר מומו, טעלין אלו כתובת אמן ואלו כתובת אמן והשאר חולקין צבוה, ואין יטילין צני הקיימת לומר אנו נוטל כתובת אמנו שהיא כבעלת חוב, ואחא אל חטלו שאין לחמסס כחיהו שהרי צעלה ירשה (ב"ב פט) וצני שהיא אפילו הן נקבות טעלין כתובת אמן כחוב גמור, שהרי מאלמנה מאפריכי. וצני ראשונה אס יו וצריס טעלין כתובת אמן ואע"ג דמתה צמיו צמיו. כדי שיקפוץ אדם ויכתוב לבתו כבנו. יולא מורשו אס צמו מתה קודם צעלה שירשו צניה את הכתובה אחר מות אציהס (שם). אלא בנתיא מי קיימן בידיה. כלס יטול להנחיל לה מאתים להשאלה דלמיר קרא ואת צמויכס מנו לאנשיס (קדושין ל:). ירתון תנן. אינון ירתון אס כסף מתקינן וירושא לא טרפא לקחות (לקמן נה).

תוספות רי"ד (המשך)

ב"ד"ר הוירשין כל הכתוב בשטר הכתובה בין נדוניא בין תוספת ובפ' י"ג (דף קלא) מקשה והא אין אדם מקנה דבר למי שלא בא לעולם ואפילו לר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הי"מ שישנו בנולדם אבל תמי שאינו בנולם לא ומשני למי ב"ד שאני: אר"י משום רשב"י מפני מה תקינו כתובת ב"ד. פי' המורה וכי מאחר שמה"ת בעל יורש את אשתו למת תקינו שירישי לבנים מה שירשו הוא ממנה דהיינו נדוני' כדי שיקפוץ אדם ליתן לבתו כבנו. פי' שאלמלא לא תקנוהו היא כאו"א דן

ואומר אפי' תמות בתי בחיי בעלה יירשנה בנה וכך בתי חביבה עלי כגו: ועד כמה פי' זקוק לתת לו אביי ורבא דאמרי תרווייהו עד עישור נכסי. ואימא דאב לירות דהיינו הנדוניא דבעל לא לירות דהיינו מנה ומאתים ותוספת. פי' אחרי שהתקנה היא כדי שיקפוץ ויתקין נמי דנדוניא דאב לירות. א"כ פי' דלא ירתו לשאר כתובה מימנע אב ולא כתב לבתו. פי' יאמר כך אחרי שה מקפיד על שלו מלהוריש לבני בתי גם אני אמשוק ידי מלהרבות נדוניא: ואימא. פי' כיון דטעם דניתקנה הוא כדי שיקפוץ היכא דכתב אצ נדוניא לכתוב בעל להאי תנאי פי' ב"ד היכא דלא כתב אב לא לכתוב בעל לא פלוג רבנן) פי' שלא יחא תנאי כתובה ערוץ מכתובה עצמה והשחא דחקון רבנן דמתיבתא למיגבי כתובה ממטלטלי מיבעיא לי אי גביא נמי כתובת ב"ד ממטלטלי אי לא ומסתמא דגביא דהא אי לאו דלא להויו תנאי כתובה ערוץ מכתובה עצמה הוין מן דינא דליבני ממטלטלי והשחא דכתובה עצמה גביא איחוי נמי גביא: ותסרוץ ממשעבדי. פי' אם ככתובה שוינהו כדרך שטורפת האשה דהא ככע"ח היא ונשתעבדו פי' קודם לכן ולמה כפ' י"ג ובפ' אצ"פ נמי בשמעתא קמייתא אמר' לא טרפא ממשעבדי. ירתון תנן. פי' ואין ירושה ממשעבדים. פי' במה שעשכר האב אין הבנים יורשים: ואימא. פי' כיון שהטעם הוא כדי שיקפוץ אצ"ג דליכא מותר דינר לחלוק